

VNO-NCW en MKB-Nederland
Gezamenlijke aanpak optimaliseren COVID-crisisstrategie
1 mei 2020

Het is misschien wel de grootste opgave uit de na-oorlogse geschiedenis. Nederland van het slot halen en COVID-19 eronder houden. Samen, schouder aan schouder, willen we die uitdaging aan gaan. Van een mondkapje dat van de Auping band rolt, tot aan de 747's die een luchtbrug van China naar Schiphol vormen. De afgelopen weken zijn er parels van samenwerking in het bedrijfsleven gevormd om de zorg te ondersteunen. We kunnen dat nu opschalen naar wat er nodig is om als land weer van het slot te gaan, terwijl we het virus in bedwang houden. Wij staan er klaar voor. Samen geven we perspectief aan Nederland: een perspectief op weer veilig kunnen gaan bewegen!

Waarom een herstart?

De fase van lockdown is tot 20 mei verlengd. De huidige lockdown legt circa 1/5de van de Nederlandse economie plat. Circa 1,5 à 2,0 miljoen verborgen werklozen in de NOW-regeling zitten nu thuis, tot 90 procent op kosten van de overheid. Uit de Voorjaarsnota van het kabinet blijkt dat deze situatie niet verschrikkelijk lang valt vol te houden. Daarom is een intelligente re-start noodzakelijk. Dat móet echter op een verantwoorde manier: na een versoepeling van maatregelen moet de kans op een nieuwe lockdown in Nederland klein worden gehouden: zo'n nieuwe lockdown zou niet alleen grote druk op ons zorgsysteem veroorzaken (met dito gezondheidsschade), maar leidt ook tot nieuwe economische schade en grote economische onzekerheden.

Intelligente herstart = op een verantwoorde manier

Dat kan op een verantwoorde manier door alle COVID-risicoverkleiners in te zetten. Heel veel Aziatische en Europese landen gaan Nederland geleidelijk voor. In essentie gaat het om drie dimensies:

- Verantwoord en veilig open en aan de slag
- (Meer) testen, traceren en quarantaine
- Gerichte inzet van persoonlijke beschermende middelen

Ten eerste gaat het om social distancing op de werkvloer mogelijk te maken: zie de 50 handreikingen die door sectoren zijn gemaakt. Afstand houden op de werkvloer draagt direct bij aan veilig werken en het voorkomen van nieuwe besmettingen. Een intelligente heropening kan, zoals in bijvoorbeeld Spanje nu voorzien is, in verschillende fases verlopen zodat de risico's overzichtelijk zijn.

Ten tweede gaat het om gerichte risicobeheersing: door op grotere schaal te testen, traceren en zelfisolatie te organiseren. Onderdeel kan ook zijn om kwetsbare risicogroepen extra te beschermen. Omgekeerd kan het virus beheersen kwetsbare risicogroepen (zoals in verpleeghuizen) beschermen.

Ten derde gaat het om een gerichte inzet van persoonlijke beschermingsmiddelen (met plexiglas, beschermende kleding etc.) en extra hygiëne op het werk. De effectiviteit verschilt afhankelijk van kwaliteit en gebruik. Een bredere gebruik maakt de 1,5 meter minder relevant. Dat betekent dat, bijvoorbeeld, de bezettingsgraad van het openbaar vervoer fors omhoog kan gaan. Het dragen van mondkapjes breder dan de zorg heeft verschillende gedragseffecten. Het dragen ervan kan een disciplinerende werking hebben en zo bijdragen aan voorkomen van besmettingen. Echter, het kan ook riskant gedrag uitlokken (moral hazard). Ten slotte zijn instructies voor veilig gebruik belangrijk omdat er anders schijnveiligheid wordt georganiseerd.

Complementair (zie OMT-advies) aan deze COVID-risicoverkleiners is een inzet op early warnings / surveillance, ondersteund met COVID-data, om het huidige landelijk beleid te verfijnen naar gerichte

maatregelen: dat kan regionaal of lokaal, maar ook per (sub)sector. Ook dat draagt bij aan het maatschappelijke draagvlak voor ingrijpende maatregelen.

Figuur 1 Drie harde voorwaarden om uit de zorgcrisis te komen.... en drie voorwaarden om veilig en verantwoord aan de slag te gaan

Samen de win-win-situatie realiseren én maatschappelijk draagvlak versterken

Deze integrale aanpak realiseert een win-win-situatie voor Nederland: het maakt het én mogelijk om het virus beter te beheersen én om de economie sneller te heropenen. De bredere inzet van COVID-risicoverkleiners is "no-regret"-beleid: de kosten ervan zijn zeer beperkt ten opzichte van de 0,5 miljard euro schade die Nederland nu *per dag* oploopt.¹

Waar tot dusverre de nadruk sterk op de kabinetsbesluitvorming ligt, wil het bedrijfsleven – samen met anderen - een grote bijdrage leveren aan het realiseren van deze win-win-situatie. In deze notitie werken we voorstellen uit om deze win-win-situatie te realiseren. Daarmee verbreden we de huidige aanpak naar een gezamenlijke Nederlandse aanpak: samen bereiken we meer én vergroten we het maatschappelijk draagvlak.

We willen als bedrijfsleven de verantwoordelijkheid nemen voor een verantwoorde heropening van economie en samenleving binnen de COVID-kaders. Een tweede Corona-golf en het weer moeten terugvallen in een lockdown situatie willen we tot het uiterste vermijden. Wij zien goed dat de overheid verantwoordelijkheid draagt voor de "basis": de virusbestrijding, het beschermen van kwetsbaren en beheersing van de druk op de zorg. Een aanpak met meer testen, traceren en in quarantaine plaatsen van besmetten moet een veel meer gerichte risicobeheersing opleveren.

Het bedrijfsleven kan op basis van de onder zelfregulering gemaakte protocollen en maximaal gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en hygiëne-maatregelen in de gehele economie zorg dragen voor een verantwoorde heropening. Daar hoort ook bij het betrachten van solidariteit met nog deels thuiswerken voor kantoorpersoneel om het OV niet over te belasten. Het gebruik van mondkapjes en andere persoonlijke bescherming voor toegang tot bedrijven waar afstand houden niet kan, vinden wij ook noodzakelijk. Hetzelfde geldt voor screening (zoals temperatuurmeting) binnen de privacy-kaders om medewerkers (en klanten) te beschermen, en een actieve bijdrage aan uitrol en benutting van apps.

Onderstaand overzicht bevat een uitwerking. We zijn er klaar voor !

¹ De OECD rekent met 2% bbp-verlies per maand lockdown. Voor Nederland is dat circa 0,5 miljard per dag.

Aanbod Bedrijfsleven voor intelligente heropening onder COVID-voorwaarden

We doen een beroep op alle partijen om in deze COVID-crisis gezamenlijk de verantwoordelijkheid te nemen voor (tijdelijke) maatregelen die nodig zijn om samen deze crisis te managen. Graag gaan we in gesprek deze aan te vullen en samen spoedig uit te werken en uit te voeren.

1. 1,5 meter realiseren in ondernemingen	Wie
Waarom? afstand houden = besmetting voorkomen	
a. Voor circa 50 sectoren zijn handreikingen gemaakt	Sectoren onder regie van VNO-NCW & MKB-NL v
b. Kantoorprotocol en semi-thuiswerken in samenhang met OV	VNO-NCW en MKB-NL
2. Opschalen testen en complementaire middelen	
Waarom: virus tijdig opsporen en nieuwe besmettingen voorkomen	
a. Opschalen van de landelijke testcapaciteit tbv alle sectoren (tot 70.000 testen/dag) in de wintermaanden	Nationaal Gezant iom HollandBio
b. Triage op afstand faciliteren voor alle werkenden met klachten in alle sectoren	Bedrijven iom Arbodiensten (OVAL) en Luscii ²
c. Screening (van lichaamstemperaturen) makkelijker mogelijk maken als onderdeel van een breder COVID-werkgeversbeleid.	Bedrijven; AP dient cf. GDPR te werken, geen nationale interpretatie
d. Gerichte doorverwijzing werkenden naar COVID-testen (via arbodiensten en ook via OLVG-app)	Bedrijven
e. Ontlasten van GGD-infrastructuur c.q. beter benutten private lab-capaciteit	Bedrijven via Arbodiensten
3. Quarantaine versterken	
Waarom: besmettingen van directe omgeving voorkomen	
a. Controle medische helpdesk op zelf-isolatie (OLVG-app)	Bedrijven iom Luscii
b. Ter overweging: vrijwillige zelfisolatie in leegstaande hotels	Kabinet
4. Tracing versterken	
Waarom: mogelijke besmettingen van directe omgeving achterhalen	
a. Sneller opschalen GGD-sporenonderzoek en versterken GGD-organisatie	Kabinet / GGD GHOR
b. Hulp bedrijfsleven voor goed werkende app en tracing opnemen in handreikingen 50 sectoren (i.c.m. hoge deelname)	Kabinet ism VNO-NCW/MKB-NL

² Luscii ontwikkelt apps ter ondersteuning van patiënten in de thuissituatie en het contact met de zorgverleners, zoals de OLVG-app.

5. Breder inzet persoonlijke beschermingsmaatregelen (BPM)

Waarom: voorkomen van besmettingen (en voorzorgsmotief)

a. Groothandels en retailkanalen kopen en distribueren voldoende BPM aan de contactberoepen en OV-sector.	VNO-NCW/MKB-Nederland
b. Zo spoedig mogelijk inzicht geven in richtlijnen en specificaties t.b.v. gebruik PBM's (mondkapjes !) voor contactberoepen / 1,5 meter economie	RIVM
c. Verlenen van (financiële) garanties om meer (proactieve) inkoop PBM's mogelijk te maken	Kabinet
d. NL-productie persoonlijke beschermingsmiddelen t.b.v. 1,5 meter economie vergroten	Bedrijfsleven
e. Werkinstructies maken hoe PBM's veilig in te zetten op de werkvloer	OVAL (arbodiensten)

6. Early warning en COVID-surveillance (OMT-advies)

Waarom: brandhaarden tijdig signaleren t.b.v. gerichte maatregelen

a. Data-gedreven early warning systeem dat potentiële brandhaarden signaleert en besluitvormers (regionaal, sectoraal, lokaal) helpt bij gerichte maatregelen.	Kabinet
b. Idem, gericht op signalering bij professionals (bijv. huisartsen) en/of gericht op burgers zelfs (bijv. app).	

Toelichting op voorgestelde maatregelen

1. 1,5 meter realiseren in de werkomgeving

Huidige en gewenste situatie

- Voor circa 50 sectoren zijn zogenaamde sectorprotocollen gemaakt, die het mogelijk maken om op een veilige manier te heropenen of open te zijn.
- Bijna alle protocollen van private gesloten sectoren – de B-protocollen - liggen nu voor bij de interdepartementale werkgroep. Er zitten er nog een paar in de pijplijn (die worden voorbereid voor aanbidding aan de werkgroep).
- Belangrijk is om tijdig beoogde data bekend te maken voor een gefaseerde heropening van de economie, zodat de betreffende sectoren / beroepsgroepen voldoende tijd hebben om de noodzakelijke maatregelen voor te bereiden.
- Op de werkvloer zelf zijn evident ook veel hygiënemaatregelen toegepast (zoals voldoende mogelijkheid je handen te wassen). Ook faciliteren werkgevers thuiswerken, wat vooral bij klachten gewenst is.

2. Opschalen testen en complementaire middelen

Huidige situatie COVID-testen:

- Huidige inzet kabinet is om belemmeringen weg te nemen om zorgmedewerkers en hoog-risico patiënten met klachten te laten testen. Het aantal afgenomen testen is gestegen van 4.000 naar 7.000 per dag.
- Ruim 40 medisch-microbiologische en enkele niet-medische laboratoria zijn in staat om 17.500 tests per dag uit te voeren. Dit kan door verruiming werktijden oplopen tot 29.000 tests per dag, afhankelijk van bevoorrading en keteninrichting.
- Daarmee is voor de aanstaande verruiming van het testbeleid voldoende capaciteit beschikbaar (leraren en medewerkers kinderopvang) en ook eventuele verdere verruiming in het kader van de volgende fase.
- Schalen we op naar heel NL met klachten, dan is een eerste inschatting dat er circa 30.000 (zomermaanden) tot 70.000 (wintermaanden) testen per dag nodig zijn. Verdere opschaling van de labcapaciteit is mogelijk door betrekken specifieke bedrijven uit de achterban van HollandBio en/of andere testmethoden (zoals gepoolde testen).
- Aandachtspunten zijn (a) beschikbaarheid voldoende testmateriaal (b) inrichten van de keten (monsterstromen naar alternatieve labs bij overbelasting reguliere lab (c) efficiënt en digitaal organiseren van de keten (betrokkenheid arbodienst/bedrijfsarts, GGD, labs, werkgevers en werknemers) (d) focus GGD ligt bij publieke gezondheid c.q. potentiële overbelasting zorginfrastructuur bij hervatting reguliere diagnostiek a.g.v. herstart reguliere zorg
- Let op dat COVID-testen een collectief goed zijn: je hebt er *zelf* niet direct baat bij, maar doet het voor je omgeving. Dus daarom is nuttig dat testen via de huisarts sinds kort uit het OGZ-budget (via GGD) verloopt en niet laste wordt gebracht van het eigen risico. Daarover kan breder worden gecommuniceerd, zodat er geen (kosten)barrières worden gepercipieerd.

Complementaire middelen aan COVID-testen

- Triage op afstand. Met deze OLVG-app vullen 160.000 mensen dagelijks een vragenlijst in. Een medische helpdesk (30 à 40 artsen) belt hoog-risicogevalen. Dat heeft verschillende doelen: gericht doorverwijzen naar COVID-testen, mensen geruststellen en controle op thuis blijven.
- In de werksituatie zijn COVID-testen onderdeel van een breder pakket van maatregelen, zoals gericht op extra hygiëne, gerichte inzet van persoonlijke beschermingsmaatregelen en screening (waaronder via triage op afstand).
- Gerichte screening (temperatuurmeting) is complementair aan COVID-testen: gaan werkenden aan het begin van hun werkdag koortsvrij aan het werk? Screening kan ook de ervaren veiligheid voor werknemers vergroten. Tegelijkertijd is screening geen wondermiddel: niet alle werkenden met COVID hebben koorts. Voor het screenen van de lichaamstemperatuur van werknemers worden zeer strikte voorwaarden gehanteerd door de Autoriteit Persoonsgegevens, verdergaand dan de Europese privacyrichtlijn, die in de praktijk deze inzet onnodig dreigen te belemmeren.

Gewenste situatie COVID-testen en complementaire middelen

- Testcapaciteit verder opvoeren tot 70.000 per dag (richting wintermaanden) zodat werkenden in *alle* sectoren getest kunnen worden.
- Eventueel onderscheid maken: GGD/publiek aanbod testen altijd voor de zorg, onderwijs / kinderopvang en contactberoepen om verspreiding virus tegen te gaan, privaot testen via werkgevers omwille van inzetbaarheid personeel (zonder testen blijven werknemers met koorts / verkoudheid thuis uitzielen)
- Ketten vereenvoudigen: werkenden kunnen ook via OLVG-app of via huisarts naar COVID-test (i.c. niet alleen via bedrijfsarts), nader te bepalen wie deze uitvoert.
- Ketten van alle betrokken partijen digitaliseren: daar wordt hun hard aan gewerkt.
- Arbodiensten gebruiken, naast GGD-capaciteit, ook private kanalen.
- Complementaire middelen inzetten: inzet COVID-triage op afstand voor alle werkenden met klachten
- Complementaire middelen inzetten: vergemakkelijken van de inzet van screening (van lichaamstemperatuur) als onderdeel van een breder COVID-beleid.

Perspectief later in 2020

- COVID-immuniteitstesten zijn nu nog niet goed genoeg (d.w.z. voldoende specifiek én sensitief). Als deze testen dat echter wel worden, dan kan gedacht worden aan een vrijwillige COVID-immuniteitspas. De uitwerking daarvan luistert nauw en vraagt gezamenlijk draagvlak.

3. Quarantaine en zelfisolatie versterkenGewenste situatie

- Actieve controle (medische helpdesk) op vrijwillig thuis blijven. In het geval van triage op afstand (OLVG-app) is dat al voorzien.
- Ter overweging: veel besmettingen vinden nu in de thuissituatie plaats. In sommige Aziatische landen is tijdelijk elders wonen beleid gemaakt. In de VS is voorgesteld om vrijwillige zelfisolatie in leegstaande hotels tot beleid te maken én deelnemers een dagelijkse financiële compensatie te bieden.³ Dat zou ook in Nederland denkbaar zijn, liefst in een vorm die voor de betrokken aantrekkelijk oogt (bijv. 'hotelbon').

4. Tracing versterkenHuidige situatie

- VWS heeft in het Paasweekend een beauty contest uitgeschreven (met totaal 750 bedrijven die inschreven) en een app-athon met 7 apps die uiteindelijk niet bleken te voldoen aan de gestelde eisen. Het kabinet heeft vorige week aangegeven vier weken uit te trekken voor zorgvuldige besluitvorming.

Gewenste situatie

- Een track & trace app is zeer gewenste aanvulling. Idealiter wordt hierin ook nauw samengewerkt met andere Europese landen. Daarbij kan het Nederlandse bedrijfsleven op verschillende manieren bijdragen:
 - o Met bewezen technologie van technologieleveranciers. Vanuit het bedrijfsleven is er grote bereidheid om in gezamenlijkheid dit te helpen organiseren.
 - o Vraag is wie de afzender van app wordt (vergelijk Oostenrijk: Rode Kruis). Vertrouwde merken van het bedrijfsleven zouden ook afzender kunnen worden.
 - o Een hoge deelname is gewenst. Het aanbevelen in de sectorale handleidingen (i.c. alleen kunnen werken of winkelen) daaraan bijdragen. Ook kan het gebruik van de app aantrekkelijker worden gemaakt (met bijv. gerichte kortingen).
- Vanuit de Tweede Kamer is terecht aandacht gevraagd voor het opschalen van het sporenonderzoek door de GGD. Ter overweging: wij krijgen signalen de organisatiekracht van de GGD versterkt kan worden. Wie kan helpen om de GGD contact tracing versnellen en opschalen? Zie ter vergelijking de goede ervaringen van het Landelijk Coördinatiecentrum IC-bedden met de logistieke versterking vanuit het Nederlandse leger.

5. Gerichte inzet mogelijk maken van persoonlijke beschermingsmiddelen

³ <https://apps.npr.org/documents/document.html?id=6877567-Bipartisan-Public-Health-Leaders-Letter-on>

Huidige situatie

- Tot dusverre is de focus geweest om te zorgen dat de werkenden in COVID-frontlinie, namelijk de zorg (van de IC-afdelingen in ziekenhuizen tot aan de wijkverpleging, thuiszorg en verpleeghuizen) beschikken over voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen. Daartoe is het Landelijk Consortium Hulpmiddelen (LCH) opgericht, dat met hulp van het bedrijfsleven deze middelen inkoop. Ook is in Nederland productie opgestart (o.m. bij Auping/Afpro/DSM).
- Essentiële sectoren, zoals de voedingsindustrie en de chemie, kopen hun eigen beschermende materialen in.

Gewenste situatie

- Een bredere inzet van persoonlijke beschermingsmiddelen kan COVID-besmettingen voorkomen. De effectiviteit van PBM verschilt afhankelijk van kwaliteit en gebruik.
- De groothandels en retailkanalen kopen voldoende beschermende materialen in ten behoeve van de 1,5 meter economie. Deze extra inkoop gaan niet ten koste van de zorg. Gelukkig blijken er ook veel *andere* beschermende materialen dan mondkapjes nuttig te zijn voor veilig werk en is de *gemiddelde* vereiste kwaliteit van mondkapjes lager dan in de zorg (ffp2).
- Daarom wordt een pragmatisch meerstappen-plan belopen:
 - o De frontlinie van Corona (de zorg) moet evident voorzien zijn en blijven van voldoende materialen (=opdracht Landelijk Consortium Hulpmiddelen).
 - o De werkenden in de contactberoepen worden cf. de sectorale handreikingen voorzien van voldoende materialen. Eventueel valt ook het OV in deze categorie.
 - o Klanten en burgers (via de supermarkten, drogisten en online retail kanalen) voorzien van beschermende materialen. Dat kan pas als er voldoende materialen beschikbaar zijn.

Voorstellen

- De economie (te beginnen met contactberoepen en eventueel OV; en later alle sectoren en hele bevolking) breder voorzien van persoonlijke beschermingsmiddelen. Het bedrijfsleven (i.c. groothandels en retailkanalen) kopen voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen in.
- De rijksoverheid kan dit faciliteren of versnellen met de volgende randvoorwaarden:
 - o Verzorgen van richtlijnen en specificaties betreft gebruik persoonlijke beschermingsmiddelen voor contactberoepen en voor de 1,5 meter samenleving (RIVM)
 - o Verlenen van (financiële) garanties om inkoop mogelijk te maken (bijv. leningen ter dekking werk- en risicokapitaal; correspondentie dat orders overheidssteuning genieten voor buitenlandse producenten)
 - o Waarborgen van de kwaliteit (bijv. vergunningen, keurmerk, inspecties)
 - o Verruimen mandaat voor team NL-productie persoonlijke beschermingsmiddelen t.b.v. 1,5 meter economie. Bijkomende voordelen zijn dat Nederland minder afhankelijk wordt van grootschalige invoer uit Azië en dat Nederlandse bedrijven minder afhankelijk zijn van economische steunpakketten.
- Waar nodig zijn of komen er werkinstructies hoe persoonlijke beschermingsmiddelen op een veilige manier in te zetten op de werkvloer (arbodiensten).

7. Early warning en COVID-surveillanceHuidige situatie

- Eerder heeft met Outbreak Management Team ook advies gegeven over regionale differentiatie.⁴ Het OMT stelde toen voor dit nader uit te werken, en specifieke surveillance te organiseren.

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/brieven/2020/04/06/advies-outbreak-management-team-omt-over-covid-19/Advies+n.a.v.+63e+OMT+COVID-19.pdf>

⁵ Zie <https://www.covid-data.nl/> en <https://www.databronnencovid19.nl/>

- Er zijn verschillende initiatieven om COVID-data te verzamelen.⁵ Deze data wordt nog beperkt gebruikt voor het huidige beleid, dat tot dusverre vooral landelijk bepaald wordt.

Gewenste situatie

- COVID-data benutten voor een slim data-gedreven Nationaal Pandemiesysteem dat potentiële brandhaarden signaleert en besluitvormers in staat stelt om gerichte maatregelen te nemen. Een gerichte aanpak is beter uitlegbaar en kan daarom ook bijdragen aan maatschappelijk draagvlak.
- Een gerichte aanpak kan dit verband betekenen om regionale of lokale beleidsmakers gericht te signaleren en adviseren. Maar het kan óók betekenen dat bepaalde (sub)sectoren gerichte signalen en adviezen krijgen.
- In het verlengde daarvan kan zo'n early warning systeem ook worden gebruikt om lokaal professionals (bijv. 1^e lijnszorg) en/of burgers (via bijv. een app) gericht te signaleren.

⁵ Zie <https://www.covid-data.nl/> en <https://www.databronnencovid19.nl/>